

Omkring et Sigrid Undset håndskrift: *Tre Folkeeventyr*

Af Johs. E. Tang Kristensen

Det er blevet mig fortalt, at forfatterinden Sigrid Undset oftest tilintetgjorde sine manuskripter efter endt brug, og at der derfor kun er bevaret et begrænset antal.

Universitetsbiblioteket i Oslo giver dette udsagn delvis ret, idet det på forespørgsel oplyser, at det er rigtigt, at Sigrid Undset brændte mange af sine papirer, men »at der dog blev en god del igen.«

I Universitetsbiblioteket i Oslo findes følgende manuskripter: *Kristin Lavransdatter*, *Kransen*, *Husfrue*, *Korset* i egenhændig renskrift, *Jenny* ligeledes i egenhændig renskrift, *Trøst for gamle jomfruer*, *Dikt 1895* og *4 dikt 1901–04*.

Sigrid Undsets søn Hans Benedikt Undset Svarstad, Bjerkebak, Lillehammer, ejer et ganske betydeligt manuskriptmateriale, som delvis er deponeret i Universitetsbiblioteket i Oslo.

I min besiddelse er et mindre håndskrift, hvis tilblivelse skyldes Sigrid Undsets besøg hos mine forældre, folkemindesamleren Evald Tang Kristensen og hustru, i Mølholm ved Vejle sidst i april måned 1923.

Fra sin tidligste ungdom har Sigrid Undset interesseret sig for og studeret nordiske folkeminder – vel i særlig grad nordiske viser, sagn og eventyr. Derfor anskaffede hun sig også efterhånden gennem boghandler Einar Dancke, Oslo, min faders folkemindeudgivelser. Hun skriver herom i et brev af 31. juli 1922: »For mig har Deres livsværk været en rik skat, som jeg har glædet mig ved fra min tidlige ungdom. I de mange år før jeg selv kunne skaffe mig Deres bøger til eie lånte jeg dem stadig på et bibliotek i Christiania, men nu har jeg dem da.«

I begyndelsen af 1922 havde Sigrid Undset gennem boghandler Dancke sendt min far første del af *Kristin Lavransdatter: Kransen*.

I et brev formidlet af boghandler Dancke har min far takket for bogen og fortalt, at han syntes om den, for Sigrid Undset skriver videre i det før nævnte brev af 31. juli: »Det var en stor glæde

Solv. Klara.

Der var engang en Konge som havde to døtre, og de var
 Vaade vakre og smalle, men de skal ikke ha været noget videre
 for sig, har jeg hørt. Men saa havde han taget til sig en bro-
 datter - hien var Kongedatter hien med, men det havde gjort
 ut for folkets hender. Hien var endda vakkerere end de to andre
 Kongedatterne, og hien var ogsaa klok og ogsaa snil og ogsaa hjælpsom,
 og derfor var der stik ogsaa med hende: Kongegaarden. Hien het
 Klara, men saa kaldte de hende for Solv. Klara.

Saa søde mættkongen til denne Konge de havde altid
 vant vinne og vil jodelikke. Men vi blev sønnen hans Konge efter
 faren, og han var iung og skide fjind for noget et gjør. Saa be-
 gynde han krig med den Konge som havde de tre Kongedatterne.

Farbroren omt Solv. Klara og døtterne sine sit: et
 Faarv som loe for en oi, en gjør. Han syntes det var beqvist at
 ha dem der, saa lange som krigin var. De jite mid og mat og
 klat a stikt In lanne liden a se var Konse hien a de tre

for mig at motta Deres elskværdige brev gennem min gode ven
 boghandler Dancke. Jeg havde næsten ikke turdet håbe, at De
 skulle finde tid til at skrive til mig. Det var da ogsaa fordi jeg
 syntes, det var at lægge altfor meget beslag på Deres tid, at jeg
 kun sendte den første del a min bog, men når De nu synes om
 den, så skal jeg ogsaa sende anden del, og den tredje del, når den
 nu utkommer i høst.«

Der kom nu en brevveksling i gang, som varede gennem årene.
 Sigrid Undsets breve til min far indeholder mange interessante
 træk og enkeltheder om hendes danske slægt, om danske og nord-
 mænd i almindelighed og om livet i Bjerkebæk i Lillehammer.

I et brev ind under jul, dateret 22. december 1922, skriver hun:
 »Ja, jeg vil svært gerne få lov til at avlægge Dem et besøk, når jeg

til foråret kommer til Vejle. Jeg skal derned at se på de Kellerske Anstalter, da jeg har en liten datter på 7 år, som er åndssvak, og den norske læge, som netop har undersøgt hende mener, at hun bør komme til Bregninge et par år – han sier, at der vil de kunne lære hende så meget, som hun er i stand til at tilegne sig.«

Rejsen kom i stand, og besøget i Vejle fandt sted fra torsdag eftermiddag den 26. til søndag morgen den 29. april. I besøget deltog også hendes steddatter Ebba Svarstad, der lige havde avsluttet sit ophold på Askov.

I Vejle besøgte hun blandt andet sin tante Elisabeth Teller (gift med sagfører Emil Teller) og Evald Tang Kristensen i Mindebo i Mølholm. Fredag var hun i Jelling for at se Jellingmonumenterne. Lørdag eftermiddag havde Tang Kristensen indbudt til kaffebord i Mindebo. Her var foruden Sigrid Undset og datteren Ebba forfatteren Andreas Dolleris og andre indbudte til stede. Ved denne lejlighed blev fru Tang Kristensen bedt om at synge middelalderlige folkeviser, som hun havde lært dem af sin bedstemoder i Gjellerup i Hammerum herred. Sigrid Undset, der selv beskæftigede sig med nordiske folkeviser (har skrevet i Edda 1921: Nogen tanker om de nordiske folkeviser fra middelalderen), syntes meget interesseret i dette viseforedrag.

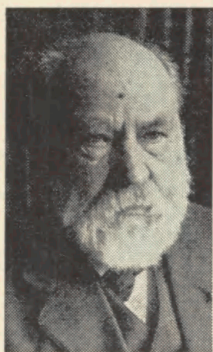
Lørdag aften havde Sigrid Undset indbudt familierne Teller, Anton Berntsen og Evald Tang Kristensen til en festlig sammenkomst med spisning på Hotel Royal i Vejle.

Efter kaffen fortalte Sigrid Undset tre folkeeventyr: *Hanen og katten som boede i jordhytten*, *Sølv-Klara* og *Blodpølsen og leverpølsen*, for at Tang Kristensen kunne få lejlighed til at sammenligne disse eventyr med, hvad han selv havde optegnet. Bagefter fortalte Evald Tang Kristensen et par af de eventyr, han selv havde fået fortalt.

Ikke alene ved samværet med den åndfulde forfatterinde, men også ved at høre hende som en uforlignelig eventyrfortæller, blev denne aften en uforglemmelig oplevelse for samtlige deltagere, og for mig, som da var en dreng på 16 år, står dette Sigrid Undset Vejle-besøg endnu lyslevende.

Sigrid Undset forlod Vejle søndag morgen for at rejse til Viborg. I Låstrup ved Skals ville hun bese den gamle præstegård, hvor hendes oldefar Vilhelm Adolph Worsøe havde været præst fra 1802–28, og i Skals ville hun opsøge medlemmer af familien Worsøe.

De fortalte eventyr lovede Sigrig Undset at sende min far i renskrevet stand, og de fulgte da også med et brev af 20. juni 1923, hvori hun beklager, at hun ved sin hjemkomst har haft så meget at tage vare på, at hun først nu havde fået eventyrene renskrevet og derfor også havde måttet vente med takken for besøget i Vejle.

Disse eventyrrenskrifter, som siden min faders død i 1929 har været i min besiddelse, er skrevet med Sigrig Undsets meget sir-lige hånd og fylder 20 sider i kvartformat. Jeg har ladet dette håndskrift indbinde i rødbrunt oaseged med griffelpapir på siderne.

Foran i bindet er anbragt et fotografi af Sigrig Undset taget af Wilse.

Dette sendte hun min far til jul 1923 med den bemærkning: »Til gjengæld sender jeg Dem et billede, som en fotograf tok a mig her ved mit skrivebord i høst, skjønt jeg ikke er helt fornøiet med det. Jeg kan ikke like det jordemoder-smil han har git mig, men han plagede og plagede mig til at »se venlig ut.«

Sigrig Undset giver følgende anmærkning til eventyrene: »*Hanen og katten som bodde i jordhytten*« har jeg lært av en barnepike (Caroline Thorvaldsen), som hadde slegt i Smaalenene. Det er en blanding av motiver som »Kvernen paa havsens bund« og dyreeventyr særlig »Kjættten som var saa grov til at æte.« Er vistnok optegnet i et par varianter, alle fra Østlandsbygderne, men har ikke før været trykt.

»*Sølv-Klara*« hørte jeg som barn av en gammel dansk dame, min grandtante (Signe Dorthea Worsøe), men hun havde lært det av sin far, min oldefar provst Worsøe, og han var født og opvokset paa Larviks Glasværk. Da alle oldefar Worsøes eventyr lignet mere de norske, telemarkske eventyr end tilsvarende danske former, har han vist hørt dem i sin barndom heroppe. Sølv-Klara er optegnet nogen gange i Telemarken.

»*Blodpølsen og leverpølsen*« har jeg lært av en tysk dame, som var gift i Christiania (Anna Winter-Hjælm). Og blodpølsens frygtelige slutnings brøl har jeg ikke hjerte til at omskrive paa bedre norsk, end fru W's naar hun sluttet historien, som de mindste smaa især aldrig kunde faa høre ofte nok.

Alle tre eventyr lod Sigrig Undset senere trykke i lidt ændret form tillige med en indledning »Strømmen tyner« i Richard Berges bog Norsk Sogukunst, Kristiania 1924.